

<https://teulun>

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

JOB

HÚT THUỐC LÁ

GUƠNG SĨ - KHÍ VIỆT-NAM NGÀY XƯA

(tiếp theo)

Châu - An

Trên lịch sử Việt nam, chúng ta thấy được một vị sư nho có đạo học, có đức vọng, mà các bậc tiền bối đều suy tôn, ấy là ông Châu-an, người làng quang liệt, huyện Thanh tri (Hà-nội). Tính ông cứng cỏi, ưa thanh tu không cầu danh lợi, học nghiệp thuần túy, độ tử tin phục mà đến thọ nghiệp rất đông. Đời vua Minh Tông nhà Trần, vì làm quan tại triều đình, ông bị giáng, và dạy hoàng thái tử. Trần nguyên hân là nhà quý tộc có tiếng lúc bấy giờ, có làm một bài thơ chúc mừng trường đại học được vị mô phạm hiền có, 上座山斗得新人, và mừng triều đình dùng được bậc cao là làm tới 斗得新人. Đến đời vua Dũ-lôn, vì vua không ưa ông, ông liền bỏ quan về vườn, rồi tìm nơi thanh vắng, đến ở dưới núi Chi linh, tự hiệu là Tiên ân (tên như kẻ tiên phàm). Ông dạy đạo tôn nghiêm, học trò như Phạm sư Mạnh, Lê bá Quát tuy đều đã làm lên quan to, mà về khi nào có làm đến vị trí này, thì ông trách mắng. Ông có làm sách từ thư thuyết nước, còn làm truyện.

Khi ra làm quan là cốt để hành đạo, mà đạo không dùng tin tức, chứ ông không đòi gì phú quý công danh, đến khi về nhà, cũng lấy đạo đức dạy con em, mà phẩm hạnh thanh cao đã làm gương cho thế tục. Châu An thật xứng đáng với hai chữ «Nho tôn», mà quốc dân cũng biết ông từ xưa đến nay.

BỒI-CẨM-HỒ

Ở làng Bồ-liêu, huyện Can lộc tỉnh Hà-tĩnh có một cái đền dưới chân núi Bạch Tỳ (trong giấy nói Hông), ấy là đền thờ ông Bồi-cẩm-hồ người làng ấy. Ông học thức rộng, có tài lược; thuở nhỏ đi du học đến kinh đô, gặp một cái ăn mạng; một người đi buôn về, người vợ nấn nằng cho ăn, mà chết. Quan xử án ấy hỏi tội người đàn bà kia giết chồng; ông biết rằng thứ lương ấy có độc, ăn làm đến chết người, nên đến trước quan biện bạch cái oan cho người mắc tội. Xem việc đó đủ biết ông có lòng nghĩa hiệp, thấy việc bất bình giữa đường mà không để làm ngơ. Việc biện oan ấy nổi tiếng gần xa, được tiền cử lên làm quan về đời vua Thái Tôn nhà Hậu Lê. Trong triều có nhiều người khinh ông không có khoa mục. Một hôm, nhân ngày kỵ trong thái miếu, nửa đêm mưa to gió lớn, các quan không mấy người đến đền, vua khiến ông một mình làm bài ba phần việc văn lễ; vừa dâng hương vừa đọc chúc. Trong khi ông đang đọc văn, gió thổi tắt đèn trước điện, ông có vừng vàng đốm trâm, không biết rồi cũng không ai làm chủ nào. Từ đó triều đình không ai dám khinh ông. Nhưng việc nhỏ ấy chưa đủ, mấy chỉ thảo của ông. Lúc ông làm chức ngự sử, t. ở trong dân học La Sát là một vị đại thần, coi quyền khi điếm rất hách dịch, vì vậy lại dâng sớ xin vua lương giám, cho giết kẻ công thần. Ấy đủ biết ông

VIỆC THẾ GIỚI

Á-ĐÔNG TRUNG HOA

Cuộc đấu cọng ở Giang Tây
Người ta nói rằng Tưởng sẽ thân hành đi Nam-tương đánh cộng Chính Tưởng sẽ cầm quân. Vì theo tin sau cùng thì quân cộng tại hoạt động rất dữ ở miền Giang-Tây.

Trần mìn Xu về nước

Trần-minh-Xu nguyên chủ tịch Quảng-đông, không dự cuộc phản Tưởng, mới rời pháp mạng Tưởng-giới-Trạch do Nhật-bản về, đi vào Nam-kinh yết Tưởng và bàn cách giải quyết Việt-Cuộc. Đoàn vào Giang-Tây tuyên bố các tướng lãnh và tổ chức các việc quân. Hành động cũng bị mật.

Quảng đông mua khí giới ngoại quốc
Việt quân mua quân dụng cơ và quân hóa nước ngoài, cộng giá trên 100 vạn.

NHẬT BẢN

Động đất

Đông-kinh, 18 Juin. - Trong đêm hôm qua, tại thành phố Đông-kinh có động đất. Cuộc động đất này là cuộc động đất lớn nhất từ năm 1924 đến nay. Kể từ khi thì không có gì cho lắm: tường xiêu nhà sụp cũng gãy đổ thoi thọt là những chuyện thường trong các cuộc động đất. Cả một miền Kawato, đều rung chuyển cả. Nhà dân thanh, phố Yokohama sự có đến nguy hiểm đến tính mạng nên không dám ngủ trong nhà, kéo nhau ra nằm ngoài trời, thấy sợ sệt như vậy. Cuộc động đất này phát khởi ra cách thành phố Đông kinh 60 km.

ẤN-ĐỘ

Hỏa tai dữ dội

Madras, 18 Juin. - Một có tại hai An-na-aravapal, gần Rajahmudi, một trận hỏa tai rất dữ dội. Theo thống kê trước tiên thì có 3 người thiệt mạng, 12.000 nóc nhà bị ra tro. Tính phỏng thì hư hại tất cả độ cũng 5.580.000 ru-bi.

AU-MỸ

PHÁP

Cuộc bãi công của thợ dệt
Paris, 19 Juin. - Tổng trưởng Lao động có tập các đại biểu chủ xưởng dệt ở Tourcoing và Roubaix công đại biểu các công đoàn thợ dệt, từ 10 giờ đến 19 giờ, nhưng kết quả cũng là thất bại; chủ xưởng với thợ không thể thỏa hiệp nhau được.

Nay mai sẽ còn nhóm lại điều đình nữa.
Biến động cộng sản
Roubaix, 19 Juin. - Số cảnh sát có khám xét mấy nhà cộng sản ở Roubaix: Tourcoing, Halluin, bắt được rất nhiều giấy má có quan hệ đến những việc liên quan trong hai ngày 12 và 13 Juin vừa rồi. Độ 20 đảng viên cộng sản - phần nhiều là người ngoại quốc - bị bắt.

ĐỨC

Thống soái Seekt đối với điều ước Versailles
Munich, 19 Juin. - Vừa rồi thống soái Seekt có đọc một bài diễn văn, đại ý nói rằng điều ước Versailles chưa liên hệ gì được thì nước Đức có đi để Hội nghị Tái bình cũng không ích gì.

Biến động cộng sản ở Mayence
Berlin, 19 Juin. - Theo báo «Lokal Anzeiger», chiều hôm thứ ba ở Mayence, có biến động cộng sản dữ dội lắm. Rất nhiều người bị bắt.

HONDURAS

Tình hình chính trị

New York, 19 Juin. - Tại Tegucigalpa, quân chính phủ và quân khởi nghĩa do thống soái Ferrera cầm đầu đánh nhau kịch liệt, trong suốt một đêm. Quân khởi nghĩa bị bại; có nhiều người chết và bị thương.

làm quan chỉ lo hết chức trách mà không sợ kẻ quyền quý, mà đối với bọn chủ tịch, ông cũng chỉ lấy công tâm mà ở, chẳng thiết báo thù. Bồi cẩm Hồ là một người hào hiệp mà trầm tĩnh, trung trực mà công bằng vậy.

Kim chỉ

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Câu chuyện trên xe lửa
Kinh tế khủng hoảng

Chuyến xe Tourane-Huế chiều ngày 19 Juin, kỳ giả gặp một ông chủ xưởng l. ở địa (ông chuyên nghề này đã mấy mươi năm), trong khi nói chuyện kinh tế hiện thời, ông nhân đưa ra o xem những thơ người quen trong Nam nói tình hình mấy nhà dinh nghiệp trong ấy. Trong có một bức thơ của ông chủ cao su và nhà l. đại khái nói: Năm nay số cao su l. mất 20 ngàn, còn nhà l. thì thường ngày 120 người thợ, nay phải giảm bớt, chỉ còn có 40. Còn các nhà buôn thì hàng hóa giá đáng 10 ngàn nay chỉ bán 1 ngàn hay 1 ngàn rưỡi, mà không ai mua...

Trong Nam là có tiếng giàu sang nhất ở Đông dương (富貴貴) mà bị cái phong trào khủng hoảng đến thế ấy, thì xứ Trung kỳ nghèo của ta đây đến thế nào, không nói cũng rõ. Ai có phương thuốc gì chữa cái bệnh khủng hoảng ấy không?

THỪA THIÊN

Mượn giầy neo dõ

Mới bữa kỷ niệm ngày 2 tháng 5 ta (ngày 17 Juin) quan huyện Hương Trà có phái mấy tên lính lệ và mấy ông hương chức ở đó đi mượn neo dõ hoặc thuyền bè gì đó. Không biết quan bảo mượn bao nhiêu dõ neo, mà mấy bác đến dân dõ hèo ra dọa nạt, ai không cho mượn thì khép vào tội bất tuân lệnh quan, bắt phải nộp năm giắc. Ai có tiền nộp thì khỏi bị lấy neo. Còn không nộp thì phải nộp neo cho họ. Thậm chí có đó sắp chạy mà cũng phải đưa neo cho họ mượn, phải ở lại châu chực hơn một ngày để dõ neo lại.

Đò buồm chỉ nhờ l. thuận trời, xuôi gió, mà gặp những sự trở ngại như thế, thật là có hại đến sinh kế nhân dân. Lĩnh ít lực nhiều, cái tệ ấy không biết làm cách nào cho triệt tận gốc.

THANH HÓA

Câu chuyện trường đậu trong t. ôn quốc

Nguyên quan phủ Thiệu hóa sức cho dân nữa đồng Phố châu, đến ngày 9 Juin đem con nít đến t. đình làng Yên l. ở trường đậu và tiếm thuốc. Lý trưởng toàn lĩnh đem trẻ con đến, chờ đợi suốt ngày, chẳng thấy ai trông cho, đành phải về không. Đến bảy giờ mới thấy phái viên (thầy ký H. và hai người lính đến). Ngày hôm sau Phố đồng t. sức bị giờ chiều, làng thời một vài tên, làng hai ba tên được trông, thế mà làng nào cũng phải làm giấy kê trình bồi lên cho thầy cầm.

Nhà trường phái đi trông dân tìm thuốc để phòng thời chứng cho dân, thế mà sức ngày nay làm ngày mai, lại ít nói nhiều; thừa hành như vậy, có đáng với bốn phần không?

Người dân lại cáo

NGHỀ - AN

Mấy lời mình cáo cùng quan Địa chánh

Dân quê chúng tôi xưa nay thường xảy ra việc diên thổ lời thời như công chiếm tư tranh, phủ thu lạm bỏ v. v. là vì chưa có địa bộ đích xác minh bạch.

Nay nhà nước lập tòa Địa chánh, chủ ý lập thành địa bộ phân minh, trước tiên cho dân chúng t. t. lợi cho nước, dân chúng tôi lấy làm vui lòng.

Tựu trung những trích lục phải về cho các địa chủ, còn có làm cái sai lầm. Cái sai lầm đó bởi nhiều mối t. mà sinh ra:

1/ Hào lý xem xét không rõ ràng, kẻ biên không cẩn thận, ruộng đất người họ thì viết qua tên người kia, hoặc ruộng đất bán dợ mà không bị chủ, biên hẳn cho một mình tên người mua.

2/ Người đạc điền thổ và người biên trích lục làm không hết bản phận, dợ rộng ra bẹp, bẹp ra rộng; biên phiên làm l. t. làm nhiều.

Những người không biết sự sai lầm đó đi bại về sau, miễn là được cái trích lục n. vào trong ống như người ta thì thôi, chừng nó làm gì có người biết mà kêu không. Đến tới tòa Địa chánh, vì t. đầu cũng bị bọn thừa hành l. thời dễ kiếm tiền. O. t. như niên trương, vận niên lệ mà cái sai lầm đánh cứ nằm yên trong địa bộ, thì sự kiện cáo diên thổ lại ngầm ngầm mọc mầm nảy chồi.

Muốn diên thổ thật phân minh, địa bộ thành lập được vững bền, cần phải có mấy khoản như sau:

1/ Các điều lệ về địa chánh, ấn định minh bạch, đồng thành từng pháp, phải về dân gian và đăng lên báo để cho mọi người đều biết luật lệ lợi ích về việc ấy. Lại phân biệt thế nào là như thế, như thế, như thế, như thế, tam đẳng tam hạng, cũng được định cho phân minh, để dân gian theo đó chuẩn đích.

2/ Tất cả các việc về diên thổ như sửa đổi tên họ, chia tương đẳng hạng hoặc kiện cáo kêu nại việc gì, đều cho phép địa chủ và lý trưởng được tự do trực tiếp với quan địa chánh, phải đặt riêng một phòng iron người chuyên chủ xét về việc kiến nại sửa đổi hoặc kiện cáo của những dân làng đã có trích lục rồi. Như là việc phân đẳng tương hạng diên thổ mà giao cho phủ huyện như trước thì rất l. thời, không biết đời nào cho minh bạch được, vì phủ huyện làm việc, không có thể xét đến nơi, phủ huyện: nhà lại và hào lý, lòng nào có tính thái thì tăng thực 20 mẫu như thế, cũng cho thừa trước 12, còn làng nào không có l. vật gì, thì thực điền có 10 mẫu như thế, mà bắt t. trước đến 30, nhà lại không thần lý tới nơi, chẳng qua công mếp mờ, l. lý sự l. thời, nếu cũng theo cho xuôi chuyện, dễ khỏi trái ý quan trên, như thế hành có thiệt hại cho thôn dân. Vậy xin phân đẳng tương hạng diên thổ, thì quan Địa chánh nên tự phái người về bồi đồng với hào lý diên thổ tới giữa cạnh đồng mà kẻ biên hạng t. t. cho được minh bạch.

Làm được như thế, thì dân sẽ đỡ bớt phiền phi, địa bộ đã chóng thành lập mà lại được minh xác vững bền.

Xin quan Địa chánh xét cho. Một người dân quê

Mỗi khổ của dân ngụ cư Tân - Hiên

Hôm 28 tháng 7, dân ngụ cư phố Tân Hiên tập t. ở ao tại cửa huyện Nghĩa dân; bởi, thì một người kể chuyện như sau này: Phố Tân Hiên, trong năm ba bốn hành hung đối mặt năm sáu cái nhà là, lại phải nằm thiên tại địa hạn nhân dân khổ khổ đến đời. Thấy dân cơ cực, nhà nước cho phép phá một đầm rừng, rồi chia cho mỗi nhà một khu đất, để có chỗ làm nhà mà nấp nắng nấp mưa,

bởi vì chỗ đất của nhà nước muốn để làm công sở.

Mấy chục nóc nhà vừa cái lên được non hai tháng, thì tên phố trưởng Ng. v. Vy, không có lệnh quan, tự tiện bắt mỗi nhà phải nộp 1200 về thuế đất. Khi lấy tiền thì viết cho mỗi nhà một cái « biên lai ». Nhưng sau xem ra thì những biên lai ấy không có cái nào đồng cái nào: cái thì thiếu tháng thiếu ngày, cái thì sai năm sai chỗ, cái thì nói: « nộp về tiền thuế đất thuế nhà », lại có cái nói: « nộp về tiền sưu ».

Tất cả dân đối n. n. muối, tên phố trưởng Vy tưởng đã kín nhiệm và đặc sách lắm, ngờ dân vừa rồi sự bị bại lộ ra, dân làm đơn kiện tại huyện N. Đ. và tại tòa Đại lý phủ Qui.

Hiện nay tên Vy đương phải đem tại huyện đương chờ ngày xét xử. Để lời một gian ra chưa? còn bóc lột nữa thôi?

Phụ-Tướng

Tình hình kiệt cử dân gian
Dân gian đời khó quá, dân Quỳnh lưu Phủ Diên phải lên Quy châu đào rau má, hoặc tìm lá khoai khô mà ăn. Ở Đa phước, Nguyệt tinh về hai Hưng nguyên, chín mười chủ d. lại ở chung một hai nhà còn thì tháo ra bữa chỉ đem bán, ấy là sách cứu hoạn của bọn dân nghèo khắp các nơi trong tỉnh.

Có nhà Trương Nhơn ở Hựu biệt xưa nay vẫn có tiếng là nhà giàu, bị mất mùa đã ba năm, lúa gạo hết cả không có gì mà ăn lại không thể làm như con nhà nghèo chạy d. mới l. xép, cả nhà đành ngồi ôm nhau mà khóc.

Một năm nay, ruộng đất bán không ai mua, liền bạc vay không ai cho, nhà quê mang con đi bán hằng ngày.

Mùa thì mất mà khoai l. trong mấy ngày sưu thuế lại bán rất hạ, trâu bò d. đến chợ, thường giá mỗi con 3,4 chục đồng, bữa ấy bán có 7,8 đồng, mà n. gánh đi chặt đường, thường giá mỗi cái 3,4 đồng, bữa ấy chỉ bán được 7,8 hào. Thậm chí ở làng Bồ đ. (Nam đ. an) có hai người vì không tiền sưu thuế mà phải đem vợ bán, một người nữa cũng vì có kỳ mà phải thắt cổ. Ở Làng Mậu-t. Nam đ. an cũng một anh vì có kỳ mà thắt cổ, nhưng hàng xóm cứu khỏi, sau có người t. cho hai sào

ƯỚC CAO...

1) Mua cho chúng một quyền

Hán-Việt Từ-Điền

2) Mua cho con một cái

Nôi Thè-Thao

VỀ HÁN - VIỆT TỰ - ĐIỀN, gửi thơ cho QUAN-HẢI,

rue Gin - Long. HUẾ

VỀ NÔI THÈ - THAO, gửi thơ cho VIÊN-ĐỆ ĐỒNG-HOÀI

Không phải

gặp gì cũng dùng...

Bà dành có bệnh thì uống thuốc, mà không phải gặp gì cũng dùng, chính nên dùng thứ thuốc nào mình tin cậy nhất; như ai đau xương mỗi lưng thì chỉ có Bò-huyệt khu-phong là 101

Hỏi tại các hiệu Đại-lý Tham-thiên-Đường.

HÁN-VIỆT TỰ-ĐIỀN: đương in
BỘ BA VẠN DẠNG TỰ - GIÁO ĐỐC BỐT
Hàng 101 7500 - Hàng thường 6500
ở xa xin thêm 0500 tiền cước.
Nhận mua trước đặt cọc 1500
Đào-duy-Anh, Huế

DRAGÉES
Vermifuge

RUDY

Trị bệnh

SÁN LÁI

Thuốc viên Dragées Rudy trị bệnh
sán lá rất thần hiệu, và làm cho
người ta trở nên trắng kiện. Người
lớn con em đều dùng được.

Thuốc viên Dragées Rudy có bán
tại các hãng thuốc ở Saigon và các
hãng ngoại ở các tỉnh.
PHARMACIE NORMALE
(L. SARRAVAL)
119-123 rue Catinat - SAIGON
(là hãng thuốc đáng tin cậy,
tạo lập đã hơn năm chục năm
rồi).

NHÀ ÔNG CHÂN HƯNG CÓ MÀ?

Nhà ông Phạm-chân-Hưng có mà?
Nơi lại mà mà-tin quá chừng! Bởi khoa-học này
thì làm gì có mà với nó?
Thật vậy đây chúng ta biết-thức: P. của các
ông, các bà, các cháu, các con mà đã vào trong lịch-sử
thì mỗi khi đi qua nhà ông Phạm-chân-Hưng đều
là NHÀ ĐỒ CHÂN-HƯNG là hình ảnh của nó có? và
mỗi nhà thì vào các nhà này cũng phải vào vào
trung tâm.
Trước đây là là con của ông này mà nó mà
của ông này mà nó đã đi vào lịch-sử rồi, tuy
không nhà NHÀ ĐỒ CHÂN-HƯNG vậy.
Lại thường có một con mà khác nữa là con của ông
trước đây là là con của ông này cũng phải vào vào
trung tâm.

Tin-Dù lại cho

GIA-ĐÌNH GIÁO-DỤC

hai quyền, mỗi quyền 0520

ruộng 4 đồng để nộp sưu, còn thuế
thì hào lý cho làm giấy cầm ruộng
vào. Có một nhà lại đem ruộng đầu
cầm cho người ở cửa Lừa thành
Vinh hai đồng để nộp sưu, hôm
nay cũng chưa thấy chước.

Người thấy chuyện

